

GJERGJ VLASHI

roman

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-31

v 79.

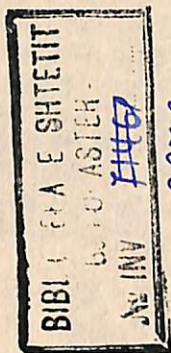

814-312 = 889-198
v 79

GJERGJ VLASHI

BIJT E ZGALEMIT

— roman —

8878

1979

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

sup dhe të dy xunë të ecnin së bashku. Çerri trupvoglë
bënte përfaqje të mbante një hap me shokun e tij më
të mirë.

Duke kaluar para hotelit - Der Docks - me anë një
grup civilësh kalimtar, që po bënin disa fotografi të dy
tytar e gjata e të vështirë të fotografave, dhe kishin para hyrjes së
hotelit një grup civilësh të tjerë që po bënin një grup të
kështu, që nuk i bindet dhe kështu përshkrimi i kështu
për të shkëputur një grup.

Ata kishin lënë takim në fund të rrugës kryesore,
që zbriste te bregu, përballë hyrjes së portit. Që andej
dukej deti dhe aty piqeshin kur shkonin në Currilat.

I pari erdhi Korabi. Pas tij zbriti rrugën e kodrës ga-
ti me vrap Çerri. Ishte skuqur në fytyrë.

— Nuk kanë ardhur të tjerët? — pyeti ai duke e shi-
kuar si i drojtur Korabin, që rrinte mbështetur pas trun-
gut të pemës.

— Jo, — tha tjetri shkurt dhe as që e shikoi fare.

Çerri u mat ta pyeste sa ishte ora, por nuk foli. Ai
e dinte se Korabi, që ishte më i madhi i grupit, nuk e
përfillte, madje edhe nuk donte që ai të rrinte me ta.

Pas disa çastesh ia behën Minai dhe Tuti. Ecnin me
hapa të shpejtë, duke biseduar gjallërisht njëri me tjetrin.

Pse u vonuat? — tha Korabi i mërzhitur dhe ho-
dhi në tokë një fije bari, që kishte futur në mes të bu-
zëve.

— E ka fajin Tuti, — tha Minai dhe i shkeli sy-
rin Çerrit të vogël.

— Mezi e shita sallatën që më dha babai, — tha
Tuti dhe ngriti pantallonat e vjetra, që i mbante pa rrip.

Korabi u nis i pari. Të tjerët shikuan njëri-tjetrin
dhe i shkuan pas. Minai iu afrua Çerrit, i vuri dorën në

sup dhe të dy zunë të ecnin së bashku. Çerri trupvogël bënte përpjekje të mbante një hap me shokun e tij më të rritur.

Duke kaluar para hotelit «*Dei Doxhi*», ata panë një grup civilësh italianë, që po bënë disa fotografi te dy tytat e gjata e të zeza të topave, që ishin para hyrjes së hotelit. Një grua e ngjallur mbante në prehër një qen leshatak, që nuk i bindej dhe lëvizte pareshtur andej-këtej për t'u shkëputur prej saj.

— Po bëkan fotografi pipinot, — tha Tuti dhe, si vuri duart para gojës, lehu si qen.

Befas në grupin e italianëve u bë një zallahi. Qeni që mbante italianka në prehër, lehu i zemëruar dhe u shkëput prej saj. Të tjerët thirrën, zërat e tyre u përziën. Më shumë thërriste gruaja që mbante qenin. Fotografi, një italian i gjatë, me mustaqe të holla, ktheu kokën për të parë ku ishte qeni i dytë. Fëmijët ecën drejt, pa kthyer kokat. Porsa kaluan hotelin, ia plasën së qeshurës. Çerri i vogël zuri të përqueshte gruan me qen. Të qeshurat u shtuan. Edhe Korabi, që ishte zakonisht i ngrysur, vu-ri buzën në gaz.

Ecën disa minuta pa folur. Lëviznin këmbët dhe kokat i kthenin nga deti, që atë mëngjes qershori lëshonte vezullime të praruara, që ndërronin orë e çast dhe mër-mëriste në bregun e mbushur me leshtërikë; herë shikonin kodrat e bleruara të qytetit, që valë-valë largoheshin nga Porto-Romano.

Duke kaluar në këmbë të kodrës së vogël, ku ngriheshin drejt qiellit qiparisët e ngrysur dhe kryqet e bardha ndernin krahët, Tuti ktheu kokën nga Çerri dhe e pyeti:

— A e sheh babanë prej këtej, o Çerr?

Djalë e habiti kjo pyetje.

— A e sheh babanë, po të pyes?

Çerri vuri buzën në gaz dhe u përgjigj:

— Jo.

— Do të jetë duke hapur ndonjë varr, — tha Tuti dhe zuri të qeshte me zë të ulët.

— Lëre rehat Çerrin, — ndërhyri Minai dhe ia bëri me shenjë djalit të vogël që mos t'ia vinte re.

— Ore, vërtet, kam dashur të të pyes, — tha pas pak Tuti, që nuk mund të rrinte pa folur, — si nuk keni frikë që flini në varrezat, pranë të vdekurve.

— Pse të kemi frikë? — tha Çerri dhe ngriti supet e ngushta.

Asnjeri nuk tha gjë. Korabi ktheu kokën, u mat të flishte, pastaj lëvizti fijen e barit nga një cep i gojës në tjetrin dhe vazhdoi të ecte në heshtje.

Kur arritën në fund të rrugës së drejtë, para se të merrnin kthesën e Currilave, panë një njeri, të zhytur në ujë deri në brez, që ecte duke tërhequr diçka. brez, që ecte duke tërhequr diçka.

— Pashani po tërhiqta tratën, — tha Minai.

Sikur ta kishin bërë me fjalë, të katër qëndruan në vend. Shikuan trupin e lidhur e shpatuk të peshkatarit të moçëm, lëvizjen e krahëve të tij të fuqishëm.

— Llullën nuk e heq nga goja, — tha Tuti.

— Unë nuk mbaj mend ta kem parë ndonjëherë pa të, — tha Çerri.

Peshkatarit lëvizte ngadalë, duke tërhequr rrjetën; trupit i jepte përpara, krahët me muskuj i kishte lidhur pas supit të djathtë dhe ata shtrëngonin fijet e rrjetës së madhe.

— Punë e bukur, megjithëse e vështirë, — tha Minai.

— Nuk është dhe aq e vështirë, — foli Korabi.

— Mos e shih tani në verë, — tha prapë Minai, — po

mendo se ç'heqin peshkatarët në dimër, kur egërsohet deti. Ore, ç'i do fjalët, ata punojnë me kokë në torbë.

— Se mos punët e tjera janë të lehta, — ndërhyri Tuti; — edhe puna e bahçevanit është e vështirë. Sa kujdes duan bimët! Duhën mbjellë, ujitur, herë duan shi, herë duan diell. . .

— Puna më e vështirë është ajo e hamallit në skelë, — foli Korabi me një ton, që nuk linte shteg për diskutim. — Të shihni kur kthehet babai në darkë, për nder, mezi qëndron në këmbë. I këputet beli duke mbajtur tërë ditën thasë, arka. . . Apo nuk punojnë! Nga dhjetë-dymbëdhjetë orë në ditë! Jo, jo, nuk ka punë më të vështirë e më të rëndë se ajo e hamallit.

U bë heshtje. Pastaj foli Minai dhe tha se edhe puna e teneqexhiut nuk ishte e lehtë dhe ai e dinte sa lodhej i ati.

Vetëm Çerri nuk foli. Ai u mat të thoshte se puna e rojtarit të varreve ishte e rëndë si gjithë të tjerat, por nuk e hapi gojën, duke menduar se nuk do ta besonin; ata shpesh i kishin thënë se babai i tij kishte punë të lehtë. Por ai e dinte sa lodhej babai i tij, si grindej me priftërinjtë, që nuk ishin të kënaqur nga shërbimi.

Duke biseduar me gjallëri për profesionet e ndryshme, grupi i fëmijëve kishte arritur qendrën e Currilave.

Aty ishin dy-tri baraka të vogla, ndonjë çadër dhe asgjë tjetër. Disa njerëz shullëheshin në diell në atë orë të mëngjesit. Dy fëmijë të vegjël rrinin në breg dhe hapnin gropa në rërën e lagur. Katër ushtarë italianë ishin ulur mbi një sukë të ulët dhe diç bisedonin me zë të lartë dhe qeshnin.

Grupi i fëmijëve shikoi njerëzit që rrinin aty dhe, pa u ndalur, vazhdoi rrugën më tej:

— A do edhe shumë që të arrijmë? — pyeti Tuti.

— Jo, — u përgjigj Minai, — ajo gjendet pas atyre shkëmbinje atje.

Dhe ai tregoi me dorë disa shkëmbinj, që ishin në breg të detit, pas një gjiri të vogël dhe një boke me dhe të kuqërremtë, që zbriste në det.

— Unë me Minain e pamë atë ditë që po zbrisnim nga Dymbëdhjetë Shkallët, — tha Çerri tërë gëzim. — Unë e pashë i pari, apo jo, Mina?

— Ti e pe, — tha Minai, — por më the se është ndonjë peshk i madh.

— Ashtu m'u duk, — tha Çerri me zë të ulët.

Ata kaluan gjirin e vogël e të qetë, i erdhën rrotull bokës me dhe të kuqërremtë dhe përpara syve u doli një copë bregu me zaje të bardha dhe pak rërë.

Fëmijët hetuan bregun.

— Ja tek është, — tha Minai dhe eci përpara të tjerëve.

Ai qëndroi në mes të atij bregu të vogël, të tjerët shpejtuan hapat. U mbledhën rreth tij. Në breg, e Aredhur përgjysmë në ujë, ishte një barkë e dëmtuar ngjyrë jeshile. Brenda ishte plot me ujë. Rrinte e anuar. Fundin e kishte të çarë, Edhe parmakët ishin të ngrënë në dy-tri vende.

— Kjo është, — tha Minai.

— Nuk qenka aq e keqe, — tha Tuti.

— Është e dëmtuar, — foli Korabi dhe puliti sytë. Në ballin e gjerë iu formua një rrudhë e thellë, që i bëhej sa herë mendohej.

— E kujt do të jetë kjo barkë? — pyeti Tuti.

U bë heshtje. Fëmijët ia kishin ngulur sytë barkës së vjetër dhe nuk dinin ç'të thoshin. Ajo pyetje i bënte të mendoheshin, pasi ndoshta mund t'u dilte i zoti dhe atëherë...

— Mua më duket se ajo nuk ka zot... — tha Minai.
— Mirë thotë, — përkrahu Çerri, — kjo është lënë këtu dhe nuk ka zot.

— Megjithatë, sikur të pyesnim... — tha Tuti.

— Unë mendoj, — zuri të fliste Korabi. U bë një heshtje dhe të gjithë mbajtën vesh për të dëgjuar atë që ishte më i madh ndër ta. — Unë mendoj që të pyesim një herë, para se të nisim punën për ta rregulluar.

Kjo gjë sikur ua ftohu entuziazmin fëmijëve. Kjo donte të thoshte që ata nuk ishin të sigurtë për barkën. Minai u ul, mori një gur petashuk dhe e flakëriu mbi sipërfaqen e detit. U dëgjua vrumullisja e ajrit, pastaj fëshfërima që lëshoi guri duke rrëshqitur mbi sipërfaqen e lëmuar dhe të qetë të detit. Të gjithë e ndoqën këtë gjë me sy. Çerri e nguli vështrimin te një shkëmb i rrumbullakët, që ishte ndonja njëqind metra përtej bregut, e që të gjithë e quanin «Tryeza» nga forma që kishte.

— Ta çojmë barkën atje te tryeza dhe ta rregullojmë. Aty nuk do ta vërë re njeri.

Të gjithëve u pëlqeu ky mendim, pasi atje do të ishin larg bregut dhe do të punonin të qetë, pa u rënë në sy milicëve ose ndonjë agjenti të italianëve.

— Atje, pas Tryezës, është një gur i madh më i ulët, që do na fshehë fare nga bregu.

— E dimë, — tha Korabi.

— Nuk thotë keq Çerri, — e miratoi propozimin Minai, — vetëm si do ta çojmë deri atje.

— Si do ta çojmë? — përsëriti Tuti dhe iu afrua barkës. E zuri me duar dhe u përpoq ta lëvizë.

— Nuk lëviz, jo, — tha Korabi dhe prapë u krodh në mendime.

— Vetëm njëri, dihet, nuk e lëviz, — tha Minai. — Po ne jemi katër.

Pa folur, të gjithë iu afruan barkës dhe e kapën në anë të ndryshme.

— Ooooo... — thirri Minai dhe të katër u përpoqën ta lëviznin nga vendi. Mundimi u shkoi kot. Minai thirri edhe një herë, ata prapë bashkuan forcat, barka u lëkund djathtas e majtas, por nuk lëvizì përsëri nga vendi.

— Unë them se mund ta lëvizim, — tha Tuti, — por më parë duhet hequr rëra që ka brenda.

— Kjo është e drejtë, — tha Minai. — Sikur të kishim ndonjë kovë,

— Edhe me duar mund ta heqim, — tha Korabi dhe me këmbët e tij të gjata hyri brenda në barkë.

— Mos të nxitohemi, — tha Minai, — të punojmë me mend. Korabi dhe Tuti të nxjerrin rërën. Unë me Çerrin po shkojmë se mos gjejmë ndonjë copë teneqe ose diçka tjetër që të bëjë punën e lopatës.

— Këput edhe disa fije gjineshtre që t'i lidhim e t'i bëjmë si litar për ta tërhequr, — tha Tuti.

— Mirë, — tha Minai dhe u largua me Çerrin.

Të katër fëmijët ishin vënë në lëvizje.

Brenda varkës Korabi me Tutin punonin papushuar. Ata kishin ngritur pantallonat sipër gjunjëve dhe ashtu nxirrnin rërën nga barka, duke e hedhur në breg.

— Nuk paska edhe aq rërë, — tha Korabi.

— Kjo tregon se nuk ka shumë kohë që është lënë këtu, — shtoi Tuti.

— E kujt do të jetë kjo? — tha prapë Korabi dhe e ndërpreu punën.

— Ku ta dish... Po mos u bëj merak, o Korab. Atë e kanë hedhur dhe ne kemi të drejtë ta marrim. Mua më vjen keq se mos jetë e ndonjë peshkatari të varfër. Se, po që e ndonjë italian i ose e ndonjë të pasuri, do ta marrim që ç'ke me të.

— Nuk bëjmë mirë të vjedhim gjënë e tjetrit, — tha Korabi i menduar.

— Po të jetë e italianëve ose e tregtarëve, nuk më vjen fare keq, se edhe ata të vjedhur ë kanë. Kupton, apo jo? Mos e vrit mendjen, po hajt të punojmë.

Çerri u kthye shpejt: mbante ndër duar një teneqe katrore, të shpuar në mes dhe një shuk me litar kashte.

— Nuk u ktheve duarbosh, — i tha Minai që kishte shkukur disa fije gjineshtre.

— Kërkova për ndonjë kovë, por nuk kishte... — tha Çerri.

— Nuk është kollaj ta gjesh, — u përgjigj Minai.

U afruan te barka. Dy djemtë punonin pareshtur dhe rreth barkës ishte bërë një shuk i madh rëre.

— A ju bën punë kjo teneqeja? — pyeti Çerri dhe ua zgjati atë që mbante ndër duar.

Korabi e shikoi, tundi kokën dhe tha:

— Qenka e shpuar. Më mirë punoj me duar.

— Megjithatë, diçka mund të bëhet me të, — foli Tuti dhe ia mori teneqenë Çerrit.

Ata vazhduan të nxirrnin rërën. Minai u fut në ujë bashkë me Çerri dhe nisën të lidhnin litarin prej kashte dhe të bashkonin fijet e gjineshtres.

— A ka edhe shumë rërë? — pyeti Minai.

— Kemi punë edhe gjysmë ore, — tha Korabi.

— Jo, jo, — ndërhyri Tuti, — për dhjetë minuta i japim fund.

Çerri vuri buçën në gaz dhe ngriti kokën. Shikimi tij u ndesh me atë të Korabit. I vogli uli kokën dhe vazhdoi të lidhte litarin prej kashte te bashi i barkës së vjetër.

Pas pak, andej nga ndodheshin barakat e plazhit të vogël, u dukën disa njerëz. Fëmijët nuk i vunë re. Ishin